

BEATE RYGIERT

DŮM KNIH

*Berlín 20. let, slavné
nakladatelství a tři
odvážné ženy.*



Berlín, zlatá 20. léta minulého století.

Do nakladatelského domu Ullstein přichází rozvedená novinářka Rosalie, která je zároveň nejlepší přítelkyní redaktorky a úspěšné spisovatelky Vicki Baumové. Když se krásná a zároveň chytrá Rosalie na jednom banketu náhodou setká s generálním ředitelem nakladatelského impéria Franzem Ullsteinem, okamžitě mu učaruje. Z pohádkového setkání se však postupně vyvíjí skandál. Milostné aféry, kariéra, špionáž – témata, která se tak často objevují na titulních stranách novin a časopisů z produkce nakladatelského domu Ullstein, se nyní stávají ústředním tématem jejich rodiny.

Jak moc se tři sebevědomé ženy dokáží postavit společenskému tlaku a zaběhnutým pravidlům? Poutavý příběh inspirovaný skutečnými událostmi a zároveň fundovaný náhled do zákulisí známého nakladatelského domu.

„Velkolepý román na pozadí skutečných událostí.“

– čtenářská recenze na Lesejury.de

DŮM KNIH



BEATE RYGIERT

DŮM

KNIH



Přeložila Miloslava Hnízdilová



metafora

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Die Ullstein Frauen und das Haus der Bücher © 2021 by Beate Rygiert

Published by Ullstein Buchverlage GmbH, Berlin, Germany

Translation © Miloslava Hnízdilová, 2022

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2023

All rights reserved

ISBN 978-80-7625-716-0 (ePub)

ISBN 978-80-7625-715-3 (pdf)

ISBN 978-80-7625-249-3 (print)

*Tuto knihu věnuji všem mimořádným ženám,
které ve své době udělaly něco výjimečného
a dnes už jsou zapomenuty.*



1

Taxikář se zaklením dupl na brzdu a trhl volantem na stranu, aby se vyhnul koňské drožce, která mu zatarasila cestu.

„Jedte opatrně,“ zavolala Rosalie posuvným okénkem k řidiči a pevně se chytila koženého poutka nad dveřmi kabiny. „Ráda bych dorazila do nakladatelství bez úhony.“

Řidič zabručel něco nesrozumitelného a konečně zabočil do Kochovy ulice. Zastavil před rohovým domem u křižovatky s Charlottinou ulicí, velkolepou třípatrovou budovou s číslem 23. „Bez úhony, slečinko,“ prohlásil drze a posunul si svou čepici do týla, přidržel jí dvířka, a zatímco vystupovala, zíral na její nohy v hedvábných punčochách a řemínkových sandálech s vysokými podpatky. Bože, pomyslela si Rosalie, jak jiný je život v Paříži. Pokaždé, když se odtud vrátila do Berlína, potřebovala alespoň den, aby si zvykla na zdejší způsoby chování. Vtiskla muži do dlaně bankovku a vstoupila do budovy otáčivými dveřmi, nad nimiž držela stráž velká, do kamene vytesaná sova.

Jako vždy, když překročila tento práh, začalo její srdce i teď tlouct v jiném rytmu. Tady byl domov tištěného slova a největšího nakladatelského impéria Evropy. Samozřejmě: Paříž má víc šarmu, víc vznešenosti a elegance, ať si přítelkyně Vicki Baumová říká, co chce. Avšak nakladatelský dům Ullstein stojí v Berlíně a nic podobného nikde jinde neexistuje.

„Pěkně vítám, paní doktorko Gräfenbergová,“ pozdravil ji portýr a Rosalie se na něj vřele usmála.

„Děkuji, pane Tomaschke,“ odpověděla. „Je tak hezké, když mě někdo pozdraví mým jménem.“

„To je přece samozřejmé, milostivá paní,“ řekl Tomaschke se skrývanou pýchou. „Znám jména všech, kteří tudy vcházejí a vycházejí.“

„Pan Bernhard mě očekává,“ řekla Rosalie a portýr zdvihl sluchátko, aby ji ohlásil.

„Můžete jít,“ odvětil. „Dám nahoru vědět.“

Ve vstupní hale panoval čilý ruch. Poslíčci s vozíky nebo náručemi plnými spisů spěchali chodbami. Jedny dveře se rozletěly a Rosalii se naskytl krátký pohled do obrovské sazárny, kde zdánlivě nekonečná řada mužů brala olověná písmena ze sazečských kas a hbitými prsty je skládala do slov a vět, které si následující den přečtou čtenáři v novinách a časopisech. Kancelář Georga Bernharda se nacházela ve druhém poschodí a Rosalie se rozhodla, že nepůjde po centrálním schodišti, nýbrž použije páternoster.

Od svého rozvodu žila v Paříži a odsud posílala články a reportáže z cest do redakcí mnoha německých časopisů. Především však psala pro nakladatelství Ullstein, které její příspěvky zveřejňovalo v zábavném časopise *Uhu*, v časopise *Berliner Illustrirte Zeitung*, krátce zvaném *BIZ*, a především v časopise *Vossische Zeitung*, jejichž šéfredaktorem byl známý Georg Bernhard, muž před padesátkou s obrovskou pusou, která, když se smál, se zdála být doslova od ucha k uchu. Rosalie ho měla ráda, byl chytrý a měl kousavý humor, a přestože všichni věděli, že *Vossische*, jak byl časopis v Berlíně familiárně nazýván, museli bratři Ullsteinovi dotovat, platil Bernhard za jednu z nejdůležitějších osob v komplikované personální struktuře tiskového impéria. Kromě toho měl křeslo v říšském sněmu, a to byla pro všechny zúčastněné velká výhoda.

„Jak se máte, paní Henschkeová?“ zeptala se Rosalie asistentky v Bernhardově sekretariátu, dámy kolem padesátky s přísně staženými vlasy a slabostí pro neobvyklé parfémy. Z toho důvodu jí Rosalie i tentokrát přinesla malý dárek z dílny výrobce parfémů, domu Houbigant, který se neminul účinkem. „Tohle už máte?“ zeptala se jí a ukázala na etiketu, na níž byl název *Quelques Fleurs* obklopený květinami. „Je to první parfém na světě, v němž se propojuje několik květinových vůní.“

„To je od vás tak milé!“ Irmtraut Henschkeová opatrně otevřela flakon a přičichla k němu. „Prostě strhující! Paní Gräfenbergová, to vám nikdy nezapomenu. A jak jste zase elegantní. Tenhle účes...“ Pohledem putovala od Rosaliina odvážně stríženého bubikopfu k lehkému letnímu kabátu, který vhodně doplňovaly šaty barvy růžového dřeva. „To je hedvábí?“

Dříve než mohla Rosalie odpovědět, rozletěly se dveře do kanceláře šéfredaktora a Bernhard stál na prahu.

„Tak tady ji máme,“ pozdravil ji a pokynul, aby vstoupila. „Čerstvě importovaná z velkoměsta Paříže.“ Naklonil se nad její rukou a naznačil polibek, což Rosalii překvapilo. Bernhard jinak na podobné formality nedbal, s výjimkou událostí, jako byl ples tiskařů nebo oficiální recepcce. „Co dělá náš úhlavní nepřítel?“ zeptal se se sarkastickým úsměvem, když za ní zavíral dveře. „Ne, samozřejmě chci říct: jak se daří něžné mladé rostlince německo-francouzského přátelství?“

„Roste a prospívá a doufám, že jednou rozkvetne do plné krásy,“ odvětila Rosalie. „Neznám v Paříži nikoho, kdo by si nepřál totéž.“

Bernhard jí nepokynul jako obvykle, aby se usadila na k židli pro návštěvníky u jeho pracovního stolu, ale vedl ji k sedací soupravě v rohu, která byla vyhrazena čestným hostům, jak jí jednou prozradila paní Henschkeová.

„Vaše reportáž ze západní Afriky byla opravdu pěkná,“ zahájil rozhovor. „Vyšla moc dobře. Co jste nám přinesla tentokrát?“

„Interview s Aristidem Briandem,“ odpověděla Rosalie a snažila se, aby to neznělo příliš pyšně. To, že se jí povedlo povídat si jedno celé odpoledne o budoucnosti Evropy s bývalým francouzským premiérem a nynějším ministrem zahraničí, který spolu s Gustavem Stresemannem dostal Nobelovu cenu míru za sblížení obou zemí, byl skutečně žurnalistický mistrovský kousek a důkaz jejího nadání kontakty nejen navazovat, ale i udržovat a pěstovat. Zнала kolegy, kteří by snad vraždili, aby dostali termín rozhovoru s Briandem, a svému konkurentovi by klidně vyškřábali oči. Tohle je víc než „opravdu pěkné“, pomyslela si Rosalie plná zadostiučinění, nedala však na sobě ze svého vítězného pocitu nic znát. Místo toho vytáhla z kožené kabelky

článek a podala ho Bernhardovi. „Je to samozřejmě exkluzivní interview,“ dodala věcně.

Bernhard sáhl po popsanych listech a začal číst.

Rosalie si přehodila nohu přes nohu a opřela se o kožené čalounění. Jak ráda by si zapálila cigaretu, ale neudělala to. Ačkoliv redaktoři většinou čadili jako tovární komíny, u ženy to ona sama shledávala nepříliš atraktivní.

„Není to špatné,“ mínil Bernhard a položil článek zpátky na stůl, zatímco si ji měřil svými tmavými očima za kulatými skly brýlí s kostěnými obroučkami. „Jak je možné,“ řekl pak a ústa se mu opět roztáhla do šířky, „že tak elegantní dáma se tak moc zajímá o politiku?“

Rosalie na chvíli zalapala po vzduchu. Jsou snad politika a elegance v jeho očích neslučitelné?

„Nejspíš mě fascinuje elegance politických řešení,“ odpověděla a ještě víc zatoužila po cigaretě. „A politika elegantních lidí.“

„Co dalšího elegantního pro nás napíšete?“

„V září bych ráda jela do Ženevy na shromáždění Společnosti národů a napsala reportáž o jednáních ke stažení vojsk a demilitarizaci Porýní.“

Bernhardovi se zúžily oči. „Je mi líto,“ řekl a z jeho hlasu se vytratila veškerá žoviálnost. „To je úkol pro šéfredaktora.“

„Och,“ uklouzlo Rosalii. „Pojedete vy sám?“ Aby se Bernhard osobně vypravil na cestu za nějakou reportáží, to se už, pokud byla informovaná, dlouho nestalo.

„Je to tak.“ Pátravě se na ni zadíval. „Ovšem... Co kdybychom jeli spolu?“

„Do Ženevy?“ Rosalie musela zamrkat a pokoušela se pochopit, co jí chce ve skutečnosti sdělit. Ale samozřejmě to bylo až příliš zřejmé.

„Ano, do Ženevy,“ opakoval a uvolněně se opřel v křesle. „A kromě toho... Co vy na to, kdybychom si dnes večer vyšli? Mohu zarezervovat stůl v Edenu. A pak... Řekl bych, že bychom se mohli trochu seznámit s berlínským nočním životem. Jak vám to zní?“

Jak mi to zní, ty oplzlý starý kozle, pomyslela si Rosalie rozhořčeně, to radši nechtěj vědět.

„Zní to jako pozoruhodný večer,“ odpověděla místo toho s odzbrojícím úsměvem. „Bohužel mám dnes večer jiné plány.“ Zvedla se. „Těší mě, že tak dobře spolupracujeme, pane Bernharde,“ řekla. „A především, že se vám mé exkluzivní interview s monsieur Brian-dem líbí.“

Na chodbě se musela zhluboka nadechnout. Že by si to jen namlouvala? Ne. Šéfredaktor časopisu *Vossische Zeitung* jí dal jasně najevo, že by rád jejich vztah posunul za hranici pracovních záležitostí. V duchu zasténala, pak se vydala na cestu ke kanceláři Vicki Baumové.

Za prosklenými stěnami seděla u psacích strojů celá armáda písařek, většinou mladých žen v sukních ke kolenům a vzdušných zavínavacích blůzkách, volně splývajících přes pásek. Rychle vyšla do třetího poschodí, kde sídlili zaměstnanci časopisu pro ženy *Die Dame*. Na chodbě potkala Anitu, která zodpovídala za oblíbený *Modewelt* a o níž nikdo nevěděl, jak zní její příjmení, protože i své články podepisovala vždy pouze křestním jménem. Rosalie trpělivě zodpověděla její dotazy ohledně nejnovějších módních trendů v Paříži a prodiskutovala s ní přednosti „nového umístění linie pasu“, která by neměla tak jako v posledních dvou letech ležet na bocích, nýbrž opět se posunout tam, kam patřila. Kromě toho měly večerní šaty znovu sahat až na zem, což bylo už po léta považováno za vyloučené.

„Průkopnicí této nové siluety je opět Madeleine Vionnet,“ referovala Rosalie. „Byla jsem na její módní přehlídce a musím říct, že její aktuální modely jsou prostě úchvatné. Mají tak rafinované střihy, že jejich řasení působí jako řízy antických soch. V Paříži jí přezdírají Sochařka látek. Přirozeně používá většinou hedvábí.“

„To ona vynalezla šikmý střih,“ zasnila se Anite. „Látka se střihne šikmo ke směru vlákna, což způsobí, že šaty jsou přiléhavé a elastické, takže se v nich dá báječně pohybovat, dokonce i když jde o obepnutý model. Isadora Duncanová vystupovala v šatech od ní.“ Anitiny oči se rozzářily. „Nepřivezla jsi náhodou katalog Vionnetiny nejnovější kolekce?“

„Ne, bohužel, o módu se zajímám jen soukromě. S vašimi kontakty si můžeš tenhle materiál nechat poslat do druhého dne, ne? Jsem si jistá, že ti doktor Stahl rád prokáže laskavost.“

„Doktor Stahl se na mě vykašle.“ Při představě, jak žádá seriózního pařížského dopisovatele Ullsteinových o něco tak lehkovážného, jako je katalog nové módní kolekce, se Anita rozesmála. „Bez obav, mám své zdroje. Chtěla bys vidět výtisky nových módních stránek časopisu?“

„Strašně ráda, Anito, ale ne dnes,“ odmítla Rosalie přátelsky. „Chci se ještě zastavit u Vicki.“ Podívala se na náramkové hodinky.

„Tamhle je.“ Anita ukázala ke schodům, zašklebila se a zavrtěla hlavou. „Podívej se na ni. Určitě jde rovnou z tréninku. No, já už musím jít.“

Rosalie pohlédla směrem, odkud přicházela její přítelkyně, a nevěřila vlastním očím. Slavná spisovatelka Vicki Baumová na sobě měla bílé tenisky a do fialova laděný sportovní oděv ze zvláštní měňavé látky. Přes rameno měla přehozené boxerské rukavice. Blondaté kudrny stahovala z obličeje bílá čelenka. Na to, že jí letos na jaře bylo čtyřicet, vůbec nevypadala.

„Nebyla jsi snad boxovat, že ne?“ zeptala se Rosalie s nevěřícím úsměvem, jakmile se spolu srdečně přivítaly.

„Samozřejmě že byla.“ Vicki se pobaveně zaleskly oči. „Měla bys to také někdy zkusit, Rosalie. Udržuje to mládí a zůstaneš fit.“ Sundala z ramene rukavice a hravě jimi uhodila přítelkyni do ramene. „Ty to samozřejmě nebudeš ještě dlouho potřebovat,“ dodala. „Vypadáš báječně, Rosalie. No jo, jsi o dvacet let mladší než já. Skoro bys mohla být moje dcera.“

„Nehorázně přeháníš,“ odvětila Rosalie se smíchem. „Jako moje matka bys nikde neprošla.“ Ve skutečnosti totiž byla Rosalie mladší jen o deset let. „Ale řekni mi, myslíš to s tím tréninkem skutečně vážně? Nebo sis tohle jen vypůjčila kvůli nějakému článku?“ Nedůvěřivě si měřila boxerské rukavice.

„Ne, samozřejmě doopravdy trénuju. U Sabriho Mahira osobně.“

„Promiň – u koho?“

„No u toho Turka, který trénoval Franze Dienera. To je ten boxer, který skoro porazil Maxe Schmelinga. A kdyby ses zeptala obyčejných lidí, tak se mu to doopravdy podařilo. Jen rozhodčí byli jiného názoru.“

„Nerozumím jedinému slovu...“

„Víš co? Zítřka tě vezmu s sebou. Ne, ne, žádné odmlouvání. Všichni chodí na trénink k Sabrimu, všichni! I ženy. Carola Neherová například a Marlene Dietrichová. Ano, nekoukej tak. Mně, bohužel, předepsal dietu.“

Došly do Vickiny prostorné kanceláře situované směrem ke Kochově ulici, což naznačovalo její vysoké postavení v podniku. Zpočátku se totiž musela spokojit s něčím, co vypadalo jako kamrlík na košťata, mezitím však obchodní vedení pochopilo, co v ní mají. Všude se tyčily hromádky knih k recenzování, protože Vicki Baumová byla zodpovědná za literární přílohu časopisu pro ženy *Die Dame*, takzvaných „Volných listů“, a byla takříkajíc prostředníkem mezi „Domem knih“ a „Domem tisku“, neboť obojím bylo nakladatelství Ullstein známo po celém světě. Vonělo to tu kávou, potišťeným papírem a zralými jablky, Vicki totiž měla neustále alespoň jedno položené na svém psacím stole – Rosalie tuto směs vůní milovala.

S pobavením přihlížela, jak Vicki ukládá boxerské rukavice do skříňě na spisy, jako by to byl naprosto samozřejmý doplněk dámy, podobně jako třeba deštník nebo kabelka. Ach, jak moc svou extravagantní přítelkyni postrádala.

„Seznámila ses už s naší Květinkou?“ Vicki ukázala na hubenou mladou ženu s hezkým protáhlým obličejem, která bušila do psacího stroje, jako by z něj chtěla vykřesat jiskru. Dlouhé nazrzlé vlasy si sepnula na šji, několik neposlušných kudrn se však uvolnilo a rámovalo jí obličej jako malé plamínky. „Slečna Blumová je už měsíc mojí písáčkou. Ráda bych vám představila paní doktorku Gräfenbergovou, moji velmi dobrou dávnou přítelkyni.“

Klapot psacího stroje ustal a písáčka uctivě hleděla velkýma zelenozlatýma očima na Rosalii.

„Moc mě těší, paní doktorko.“ Pak sraštila hezké čelo. „Gräfenbergová?“ zeptala se. „Jako ten známý ženský lékař?“

Rosalie protáhla obličej a chystala se odpovědět, ale Vicki ji předběhla.

„To už není dávno pravda, slečno Blumová. Rosalie je jedna z našich nejlepších novinářek. Napsala tu famózní reportáž ze západní Afriky, která se vám tak líbila. Ten známý ženský lékař je už dávno pasé, jestli rozumíte, jak to myslím.“

„To je pravda,“ potvrdila Rosalie a povzbudivě se na písarčku usmála, protože mladé ženě z rozpaků naskákaly na obličej rudé skvrny. „Jméno je to jediné, co mi z toho manželství zůstalo.“ Otočila se k Vicki a zeptala se: „Doufala jsem, že spolu poobědváme. Ale když ti ten boxující Turek předepsal dietu...“

„Neříkal, že mám umřít hlady,“ přerušila ji rozhodným hlasem Vicki a podívala se na hodinky. „A já mám hlad jako vlk.“



2

Místo aby zašly do kantýny v horním poschodí budovy, vydaly se přítelkyně raději do nedaleké kavárny v prvním patře domu na rohu Friedrichovy a Lipské ulice, kam za normálních okolností nezabloudil žádný kolega a kde doufaly, že si budou moct nerušeně popovídat. Obě si objednaly denní menu, toast se sázenými vejci, a ve světle staromódních lampiček se stínítky z barevných skleněných korálků si zapálily cigarety.

„Kdyby mě tak viděl Sabri,“ zašklebila se Vicki a zhluboka vtáhla kouř. „Rovnou by mě vyhodil.“

„Ty mluvíš, jako byste byli manželé,“ popichovala ji Rosalie.

Vicki vyfoukla kouř a zasmála se. „Ale ne,“ odpověděla. „Vůbec nic s ním nemám. A kromě toho se Hans s kluky brzy přestěhuje do Berlína.“

„Opravdu? Tvůj muž se skutečně vzdá svého postu v Mannheimu?“

Vickin manžel se ve skutečnosti jmenoval Richard Lert, ale všichni blízcí ho oslovovali jeho druhým křestním jménem Hans. „Po pravdě řečeno, taky mě to udivuje.“ Vicki se napila limonády. Alkohol během dne striktně odmítala. „Dospěl k názoru, že rodina je pro něj důležitější než funkce generálního hudebního ředitele, a dal výpověď. Ale bez obav, bude smluvně hostovat ve zdejší filharmonii. A také ve Státní opeře. Právě si dojednává podmínky.“

Přinesli jim jídlo a Rosalie si objednala suché bílé víno, jak si navykla v Paříži. Říkala si, že stačí, když se alkoholu vzdává Vicki.

„Víš,“ řekla přítelkyni zaobírající se toastem, „že vás, tebe a Hanse, strašně obdivuju?“

Vicki se na ni udiveně podívala. „Skutečně? Z jakého důvodu?“